

Czy jamnik może być artystą?

Scenariusz warsztatów na podstawie książki „Jamnik Jacenty”

(tekst i ilustracje: Juliette Lagrange, przeł. Paweł Łapiński, Wydawnictwo Polarny Lis 2023)

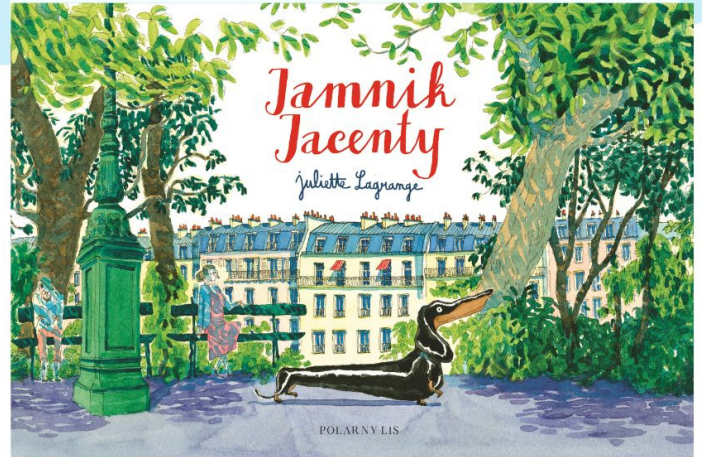
Autorka scenariusza:

Magda Majewska | Mosty z książek

Grupa docelowa:

dzieci w wieku 6–10 lat; rodzice z dziećmi w tym wieku (w wariancie rodzinnym rodzice zaproszeni są do udziału w zajęciach na równi z dziećmi)

Czas trwania: ok. 90–100 minut

Informacja o książce:

Jacenty marzy o tym, by zostać artystą. A może już nim jest, tylko nikt tego nie widzi? Czy zdecyduje się walczyć o swoje marzenia? I w jaki sposób może mu w tym pomóc składana drabina?

Pełna humoru opowieść o przygodach pomysłowego jamnika subtelnie przekonuje, że warto podążać własną drogą i rozwijać swoje pasje. Dorosłych zachęca, by dostrzegli potrzeby i dążenia dzieci. Może również być punktem wyjścia do refleksji na temat sztuki i twórczości. Ciepłe, pełne detali akwarelowe ilustracje przenoszą nas do eleganckich dzielnic Paryża, jego parków i pracowni artystycznych.

Uwagi wstępne:

Scenariusz momentami bardzo precyzyjnie sugeruje przebieg rozmowy z grupą. Warto pamiętać, że to tylko podpowiedź, zaakcentowanie pewnych wątków, a interpretacje i pomysły osób uczestniczących mogą otworzyć przed nami inne drogi. Poszczególne propozycje można też traktować jako moduły, które w zależności od potrzeb można wykorzystać, rozwinąć lub wyjąć z konstrukcji, jaką jest scenariusz. Warsztaty na podstawie „Jamnika Jacentego” mogą być np. ciekawym wprowadzeniem do cyklu dotyczącego sztuki – w takim wypadku można skoncentrować się na elementach scenariusza związanych z tym tematem.

Podany czas trwania poszczególnych kroków ma charakter orientacyjny.

Cele:

- przyjrzenie się tematowi realizowania marzeń i podążania własną drogą
- refleksja na temat sztuki i twórczości
- refleksja na temat komunikacji i wyrażania swoich potrzeb
- rozwijanie kreatywności i wyobraźni
- budowanie i wzmacnianie pozytywnej więzi z książką
- budowanie umiejętności zaangażowanej lektury uwzględniającej zarówno tekst, jak i towarzyszący mu obraz
- zaspokajanie potrzeby ekspresji twórczej nastawionej na proces, nie na efekt

Materiały i rekwizyty:

książka, taśma papierowa lub etykiety samoprzylepne, flamastry (do napisania imion), ciemny materiał do ekspozycji prac (opcjonalnie), paski z wydrukowanym okrzykiem Jacentego (załącznik 1), wydrukowane zdjęcia dzieł sztuki wraz z podpisami (przykładowe w załączniku 2).

Materiały do aktywności twórczych:

Wariant 1: kartki ksero A4, białe kartki brystolu A3 (trochę więcej niż osób uczestniczących) lub kartki papieru akwarelowego w formacie minimum 30 x 24 cm, kilka rolek taśmy papierowej, farby tempery w tubkach lub butelkach, kubeczki do rozcieńczenia farby wodą, patyki o długości ok. 30 cm, rozmaite drobne przedmioty, które posłużą do skonstruowania narzędzi malarskich, np. spinacze do bielizny, drewniane widelce, baloniki itp., woreczek na te przedmioty, bukiet kwiatów lub gałązek w wazonie.

Wariant 2: kamyki otoczaki o szerokości ok. 40–60 mm, pisaki z farbą plakatową lub akrylowe.

Przygotowania:

Przestrzeń: podczas czytania i rozmowy grupa powinna mieć możliwość siedzenia w kręgu. Aktywności twórcze powinny się odbywać przy stołach zabezpieczonych ceratą (szczególnie w wariantcie 1).

Dobre zaznajomienie się z książką przed zajęciami ułatwi angażowanie grupy w całą historię. W opisie przebiegu warsztatów znajdują się przykładowe kwestie, które można poruszyć w konkretnych miejscach książki – oczywiście stanowią one wyłącznie podpowiedź.

Przed warsztatami trzeba wydrukować kartkę z okrzykiem Jacentego (załącznik 1) i pociąć ją na paski. Należy też wydrukować w kolorze zdjęcia dzieł sztuki oraz ich podpisy (załącznik 2). Zdjęcia rozwieszamy w kilku miejscach sali tak, żeby dało się do nich swobodnie podejść. Podpisy najlepiej podkleić taśmą papierową tak, żeby zaginając, można je było ukryć pod zdjęciem.

Jeśli wybieramy wariant 1 aktywności twórczej, warto przygotować co najmniej jedno narzędzie malarskie, które posłuży za wzór konstrukcji. Można też naszykować kilka do wspólnego korzystania. Dobrze też wcześniej rozmieszać farby w niewielkiej ilości wody, tak żeby powstał roztwór o mocnym kolorze. Warto wybrać tylko kilka kolorów – ograniczona paleta barw daje ciekawe efekty.

Przebieg warsztatów:

Działania wstępne – 15 minut

1. Przywitanie

Witamy się, bardzo krótko zapowiadamy, co będzie się działo na zajęciach, a następnie rozdajemy osobom uczestniczącym w warsztatach kawałki taśmy papierowej lub etykiety samoprzylepne i prosimy, by napisały na nich swoje imiona – w razie potrzeby z pomocą naszą lub rodziców.

Następnie prosimy, by każda z osób przedstawiła się imieniem i odpowiedziała na pytanie: „Co lubię robić w swoim wolnym czasie?”. Dobrze zacząć od siebie, by dać przykład innym (np. „Jestem Magda i

w wolnym czasie lubię czytać i rysować”).

W przypadku zajęć rodzinnych warto wyraźnie powiedzieć, że rodzic może pełnić funkcję „megafonu” dziecka, wypowiadając jego imię, jeśli samodzielne głośne przedstawienie się jest dla dziecka w danym momencie zbyt trudne.

2. Umowa grupowa

Przedstawiamy propozycję zasad, które mają pomóc wszystkim czuć się dobrze na zajęciach, na przykład: traktujemy się z życzliwością; słuchamy się uważnie; nie oceniamy siebie i innych; wszyscy mamy prawo się wypowiadać (w przypadku zajęć rodzinnych warto podkreślić, że dotyczy to także dorosłych); nie korzystamy z telefonów (tu można ustalić wyjątek na sfotografowanie gotowych prac); wszystko, co tu robimy, jest zabawą. Zasady dobrze mieć spisane – lub przedstawić je za pomocą prostych symboli – na dużej kartce papieru (lub sklejonych kartkach A4) i prezentując poszczególne punkty, nieco je rozwinąć. Następnie pytamy, czy proponowane zasady są jasne i czy ktoś chce dodać coś ważnego, a później – czy wszyscy je akceptują. Kartkę przyklejamy taśmą papierową w widocznym miejscu i w razie potrzeby możemy przywołać odpowiednią zasadę w trakcie zajęć.

3. Rozgrzewka

Prosimy wszystkich o powstanie i wyobrażenie sobie, że wybieramy się na wycieczkę do Paryża – bo tam rozgrywa się akcja książki, którą za chwilę przeczytamy. Będziemy sporo chodzić po mieście, musimy więc się upewnić, czy mamy wygodne buty – tupiemy w miejscu, żeby to sprawdzić (nawet jeśli jesteśmy boso – sprawdzamy wyobrażone buty). Zarzucamy na plecy plecaki – oj, chyba są zbyt ciężkie, musimy je zdjąć i coś z nich wyjąć. Zapinamy plecaki i jeszcze raz zarzucamy je na plecy. Na szyi wieszamy aparaty fotograficzne, ale musimy jeszcze sprawdzić, czy działają – robimy sobie nawzajem zdjęcia. Na głowę wkładamy czapki z daszkiem lub kapeluszem, które ochronią nas od słońca podczas wędrówek po mieście.

Na koniec lecimy do Paryża – z głębokim wdechem rozkładamy ręce jak samolot, a potem lądujemy, opuszczając ręce i robiąc długi wydech. Następnie zapraszamy wszystkich do ponownego zajęcia miejsc w kręgu.

Działania główne

Burza mózgów: Kto to jest artysta? – 5 minut

Zanim zaczniemy czytać książkę, zapraszamy grupę do wspólnego zastanowienia się, kto to jest artysta lub artystka. Nie ma tu dobrych albo złych odpowiedzi, chodzi o zebranie wyobrażeń na ten temat. Na koniec zapowiadamy, że zaraz poznamy pewnego nietypowego artystę.

Aktywne czytanie 1 – 10 minut

Czytamy książkę, dbając o to, by cała grupa mogła zobaczyć ilustracje. Zatrzymujemy się na nich, komentując to, co pokazują, i zachęcając do tego samego grupę.

Poniżej podpowiedzi kwestii, które można poruszyć konkretnych miejscach opowieści.

Rozkładówki 1-3: Jacenty się przedstawia. Dowiadujemy się, że jego psi bracia wygrywają konkursy sportowe, a on sam jest kiepski w sporcie. Po przeczytaniu tego fragmentu możemy zapytać: Jak myślicie, jak czuje się Jacenty, słuchając docinków braci? Co możemy mu powiedzieć, żeby jakoś go wesprzeć?

4. rozkładówka: Poznajemy pasję Jacentego. Czytając tekst, warto zwrócić uwagę, że Jacenty chyba lubi trudne słowa („inklinacje”) i od razu wpleść wyjaśnienie („miałem inklinacje do majsterkowania” = lubilem majsterkować).

Dokładnie pokazujemy pamiątki i dzieła Jacentego, przy wybranych pytając, czy ktoś robił kiedyś coś takiego, np. malował kamienie lub liście.

5. rozkładówka: Dowiadujemy się, że twórczość Jacentego nie jest doceniana przez jego państwa. Pytanie: Jak myślicie, dlaczego?

Przerwa: oglądamy sztukę – 10 minut

Zanim dowiemy się, czy Jacenty znalazł jakiś sposób, żeby dalej zajmować się tworzeniem sztuki, obejrzymy kilka zdjęć dzieł sztuki, które wiszą w sali.

Zapraszamy do ich odnalezienia i uważnego przyjrzenia się każdemu z nich. Wyjaśniamy, że dzieła pochodzą z różnych czasów, ale wszystkie naprawdę można było zobaczyć w galeriach sztuki. Prosimy, żeby każda osoba uczestnicząca w warsztatach stanęła koło dzieła, które wydaje jej się najdziwniejsze lub którego obecność w galerii najbardziej ją zaskakuje. Kiedy wszyscy już się zdecydowali, pytamy poszczególne grupki, skąd ich wybór. To również moment, kiedy możemy odsłonić ukryte podpisy i wyjaśnić, co to za dzieła. W niektórych przypadkach bardzo ciekawe będzie to, z czego je wykonano (np. Zuzanna Janin do wykonania swojej rzeźby użyła waty cukrowej – czy to znaczy, że na początku ta rzeźba wyglądała zupełnie inaczej?).

Uwaga: w tym zadaniu nie chodzi o uruchamianie dyskusji, czym jest sztuka, raczej przyjrzenie się różnym jej obliczom i uruchomienie zaciekawienia.

Aktywne czytanie 2 – 15 minut

6. rozkładówka: Wracamy do czytania. Jacenty spotyka tu kogoś, kto „wygląda jak artysta”. Możemy spytać: Co sprawiło, że uznał tę osobę za artystę? Czy zawsze możemy poznać artystę lub artystkę po wyglądzie?

Rozkładówki 7-8: Przerywamy czytanie tuż przed okrzykiem, który Jacenty wydał, zjeżdżając z okna – jest tak trudny, że żeby go wymówić, potrzebujemy pomocy grupy. Rozdajemy karteczki z wydrukowanym okrzykiem i przez chwilę wszyscy ćwiczą w ciszy, a potem na dany znak próbujemy wspólnie krzyknąć tak jak Jacenty. Jeśli dzieci nie umieją jeszcze odczytać napisu, powtarzają okrzyk po kawałku za osobą prowadzącą, a potem próbują wykrzyknąć go w całości. Na warsztatach rodzinnych dzieci ćwiczą wspólnie z rodzicami.

Rozkładówki 8-10: Kontynuujemy czytanie. Kiedy Jacenty dociera do pracowni, warto zwrócić uwagę, że znów zaczyna używać trudnych słów. Może się denerwuje?

Rozkładówki 11-14: Kiedy Jacenty, wyznaje, że od kilku miesięcy potajemnie maluje, pytamy: Jak myślicie, jak zareagują jego państwo? Co teraz zrobią?

Rozkładówki 15-17: Czytamy dalej i przekonujemy się, czy udało nam się odgadnąć. Warto uważnie przyrzeć się pracom Jacentego oraz zauważyć, jak zareagowali jego bracia.

Rozmowa – 5 minut

Przykładowe pytania:

Dlaczego państwo Jacentego wyrzucali dzieła, które stworzył wcześniej, a docenili te namalowane w pracowni? Czy chodzi o to, że łatwiej docenić malarstwo niż rzeźbę z kamienia? Czy po prostu nie zwracali uwagi na te przedmioty, bo nie spodziewali się, że to coś ważnego?

Czy Jacenty mógł coś zrobić, żeby jego państwo wcześniej zrozumieli, że sztuka jest dla niego istotna? (Moja odpowiedź: mógł im to powiedzieć. Jeśli nie wyrazimy swoich potrzeb, inni mogą się ich nie domyślić).

Dlaczego Jacenty sądził, że musi się ukrywać ze swoją pasją? Czy mógł na to wpłynąć fakt, że cała rodzina była zainteresowana konkursami sportowymi? Czy państwo mogli zrobić coś, żeby Jacentemu łatwiej było powiedzieć, jak ważna jest dla niego sztuka?

Co pomogło Jacentemu nie rezygnować z marzeń?

Czy kiedy coś tworzymy, ważne jest, żeby podobало się to innym?

Czy po poznaniu tej historii wasza odpowiedź na pytanie, kto to jest artysta lub artystka, uległa zmianie?

Aktywność twórcza:

Wariant 1: Malowanie za pomocą własnych narzędzi malarskich – 30 minut

Przypominamy, jak Jacenty wykorzystywał rzeczy znalezione w naturze – my wykorzystamy zwyczajne patyki do zrobienia własnych narzędzi malarskich. Pokazujemy narzędzie przygotowane wcześniej jako wzór. Rozdajemy wszystkim po patyku, a potem zapraszamy do wylosowania z woreczka przedmiotu, który zostanie przymocowany do patyka. Przedmioty mocuje się za pomocą taśmy papierowej – w miarę potrzeby pomagamy w ich przymocowaniu.

Tak przygotowane narzędzia posłużą do malowania wcześniej wymieszanymi z wodą farbami. Zachęcamy, żeby uczestnicy i uczestniczki wypróbowali swoje narzędzia na zwykłych kartkach, zanim zaczną malować na grubym papierze. Ważne, żeby poczuli, jak mało precyzyjne są te narzędzia – ale na tym właśnie polega cała przygoda z malowaniem za ich pomocą.

Po wypróbowaniu narzędzi uczestnicy i uczestniczki przechodzą do malowania na grubym papierze (brystolu lub akwarelowym). Sugerowany temat to bukiet – z wyobraźni lub inspirowany prawdziwym bukietem znajdującym się w sali. Ale jeśli ktoś będzie malować coś zupełnie innego, nie ma problemu – chodzi tu o doświadczenie malowania nieznanym narzędziem, nie o efekt.

Wariant 2: Malowanie kamieni – 15-20 minut

Przypominamy kamyki pomalowane przez Jacentego i zapraszamy uczestników i uczestniczki do namalowania własnych obrazów na kamykach. Można inspirować się kamykami Jacentego, efektowne może być też malowanie wzorów, np. kropek lub kółek w różnych kolorach. Warto uczulić, że markery, zanim wyschną, łatwo się rozmazują. Jest to szczególnie ważne, jeśli ktoś ma ochotę pomalować kamyki z obu stron.

Prezentacja prac i zakończenie – 10 minut

Na koniec zapraszamy wszystkich do przedstawienia swoich prac i nadania im tytułów. Ważne, by podkreślić, że jest to dobrowolne, ale jednocześnie nie zniechęcać.

Prezentację można zrobić na ciemnym materiale, w wariancie 1 każdy może też po prostu podnieść swoją pracę, o ile nie grozi to spłynięciem farby. Ważne, by każdej z prac, którą twórca lub twórczyni chce pokazać, zapewnić chwilę prawdziwej uwagi ze strony grupy.

Na koniec pytamy o wrażenia z tworzenia prac. Czy było to przyjemne? A może trudne? Odpowiadają chętne osoby.

Dziękujemy za spotkanie, żegnamy się.

Jeśli zrealizujesz zajęcia, korzystając z tych propozycji,
napisz o tym do wydawnictwa i do autorki, będzie nam miło.

Możesz też oznaczyć nas w mediach społecznościowych:

@polarnylis

@mostyzksiazek

AUFHAUUFHAUFRAFRARAF

AUFHAUUFHAUFRAFRARAF

AUFHAUUFHAUFRAFRARAF

AUFHAUUFHAUFRAFRARAF

AUFHAUUFHAUFRAFRARAF

AUFHAUUFHAUFRAFRARAF

AUFHAUUFHAUFRAFRARAF

AUFHAUUFHAUFRAFRARAF

AUFHAUUFHAUFRAFRARAF

AUFHAUUFHAUFRAFRARAF

AUFHAUUFHAUFRAFRARAF

AUFHAUUFHAUFRAFRARAF

AUFHAUUFHAUFRAFRARAF

AUFHAUUFHAUFRAFRARAF

Załącznik 2

Przykładowe dzieła sztuki + podpisy

Zdjęcie pracy Meret Oppenheim dostępne jest pod linkiem: <https://niezlasztuka.net/wp-content/uploads/2022/04/meret-oppenheim-filizanka.jpg?v=1649798410>

Zdjęcia pozostałych prac znajdują się na kolejnych stronach. Podpisy są umieszczone zgodnie z kolejnością zdjęć.

Meret Oppenheim

Obiekt (Śniadanie w futrze), 1936

Museum of Modern Art, Nowy Jork

Zuzanna Janin

Pocałunek (Zuzanna i Mirosław), 1998

Drut mosiężny, wata cukrowa

Muzeum Narodowe w Warszawie

Fot. Magda Majewska

Christo

Opakowany portret Jeanne-Claude, 1996

Olej na płótnie opakowany materiałem, folią i taśmą klejącą

Kolekcja Würth

Fot. Magda Majewska

Joanna Rajkowska

Rhizopolis, 2021

Resztki pni z systemami korzeniowymi powalonych drzew podwieszone pod sufitem; podłoga pokryta warstwą ubitej ziemi, kawałków drewna i kory

Zachęta Narodowa Galeria Sztuki

Fot. Magda Majewska

Marcel Duchamp

Fontanna, 1917

Produkt gotowy z porcelany

Tate, Londyn

Źródło: Wikimedia Commons

